

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Suomen Viron-instituutti kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto raporttiin.

Kulttuurin määrittely on tehty hyvin, ajatellusti ja nostoihin on helppo yhtyä. Erityisen tärkeää on juuri nyt korostaa, että kulttuuri on turvallisuuden ja resilienssin ytimessä. Kulttuuri vahvistaa ihmistä ja yhteiskuntaa.

Kansainvälisyyden merkitys voisi näkyä kirkkaammin. Kulttuuri on jatkuvaa vuorovaikutusta, kasvamme ja kehitymme vain suhteessa toisiinsa. Kulttuuri luo eri ryhmien välille sidoksia, liimaa, ja yhteistä sosiaalista pääomaa. Se luo tunneyhteyttä, ja toimii siten ”vastalääkkeenä” hajottavalle populismille ja vastakkainasetteluja korostavalle autoritäärisyydelle.

Olisi hyvä, jos raportissa nähtäisiin myös lähialueen vielä usein käyttämätön potentiaali luovan alan elpymisessä ja koheesion luomisessa. Lähialue (Viro, muut Baltian maat, Pohjoismaat) merkitsevät matalan kynnyksen kansainvälistymistä, eräänlaista kotimarkkinan jatketta. Kansainvälistymisessä lähialue on jäänyt katveeseen. Se ei korvaa isoja markkinoita, mutta läheisyyden vuoksi on helposti saavutettava lisä, kuin ylimääräinen maakunta. Lähialueen hyödyntäminen markkinana, esitysalueena ja yhteistoiminta-alueena on yksi potentiaali luovan alan elinvoiman lisäämiseksi.

Kulttuurin kansainvälisyydestä tulisi laatia oma strategia tai sen tulisi olla Kulttuuripoliittista selontekoa. Kansainvälistymisessä ei ole riittävän vahvoja rakenteita tai toimijoita. Suomen ulkomailla toimivat tiede- ja kulttuuri-instituutit voisivat tehdä resurssien salliessa paljon enemmän ruohonjuuritason yhdistämistyötä, koska niillä on tuntuma Suomeen ja kohdemaahan yhtä aikaa.

Kulttuurin poliittisuus pitää osata ottaa huomioon. Kulttuuri liittyy yhteen ja vahvistaa, mutta sitä käytetään autoritäärisissä maissa myös pehmeän vallankäytön muotona ja historian uudelleenkirjoittamisen muotona. Kulttuurinen lukutaito on erittäin tärkeää. Omien arvojen kirkastus ja itsereflektointi on siksi välttämätöntä.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

1. Kulttuurin arvostuksen nosto ja sen ymmärtäminen osaksi turvallisuutta, taloutta, kestävyyttä ja resilienssiä, eli osaksi ns. kovaa politiikkaa.
2. Kulttuuribudjetti tulee nostaa prosenttiin
3. Uusia rahoitusinstrumentteja tai nykyisten kehittämistä alan toimijoiden kanssa. Rahoitusinstrumenttien rakentaminen yksinkertaisiksi myös matalan kynnyksen kansainvälistymiseen.
4. Työelämän rakenteet vastaamaan freelancerien ja luovan alan arkea, koska luova ala on merkittävä työllistäjä ja arvon tuottaja muillekin.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

1. Alan toimijoiden tulee osata sanoittaa viestinsä kirkkaasti, osoittaa toimintansa merkityksellisyys ja vaikuttavuus – ja sen jälkeen on jaksettava pitää teemoja esillä herkeämättä. Pitää jaksaa puhua myös niille, jotka eivät valmiiksi ole samaa mieltä.
2. Taide- ja kulttuurialan yhteistyötä pitää edelleen tiivistää.
3. KULTA ry tekee arvokasta työtä, sitä pitää tukea ja jakaa viestiä.

Vaaditaan ajattelun muutosta, jos ja kun halutaan saada kulttuurista inhimillisen toiminnan ydinsektori talouden ja turvallisuuden rinnalle. Se vaatii paljon toistoja.

Lukukohtaiset kommentit

**Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Kannatamme kulttuurille kuuluvan arvostuksen antamista ehdottomasti.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi ottaa huomioon myös taiteen ja kulttuurin kansainvälistyminen osana luovan talouden elinvoiman vahvistamista ja kulttuurisen moninaisuuden vahvistumista.

Kommentti maakuvaan ja Oulun kulttuuripääkaupunkivuoteen:

Oulu2026:n ja laajemmin suomalaisen kulttuurimaakuvan viestijänä voisi määrätietoisemmin hyödyntää kulttuuri-instituutteja. Ne jakavat tietoa, maakuvaa ja yhteyksiä sekä kansalaisjärjestötason kontakteja jo nyt. Maakuvatyössä keskeinen vastuutaho on siis myös opetus- ja kulttuuriministeriö. Instituuteilla on pitkäaikainen asiantuntemus ja paikalliset verkostot. Kulttuurisen maakuvan vahvistamiseksi on paljon tehtävää, ja se kannattaa aloittaa olemassa olevan rakenteen toimintaedellytyksen vahvistamisella kulttuuri-instituuteissa ja Suomen ulkomaanedustoissa.

**Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Kannatamme.

**Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Digitaalisatio itsessään on myös kulttuurin muutosta. Se muuttaa taiteen ja kulttuurin tekemisen tapoja, tuottaa kokonaan uusia konsepteja tai tekemisen tapoja. Se voi tehdä taiteesta saavutettavampaa. Samalla joudutaan pohtimaan mikä merkitys on läsnäololla ja etäyhteydellä kulttuurikokemuksessa. Digitaalisuuden kehittämisessä tarvitaan taiteen ja kulttuurin osaajia. Väline voi olla viesti, mutta väline on myös siksi, että viesti saadaan uudella tavalla eteenpäin.

Kulttuurialan koulutukseen tulee lisätä kansainvälisyysosaamista ja rahoitusinstrumenttien, erityisesti kansainvälisten rahoitusinstrumenttien hallintaa. Hankehakuosaaminen on iso osa taiteen ja kulttuurin ammattitaitoa.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme.

Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme.

Näsänen Virpi
Suomen Viron-instituutti

Valkeeniemi Hannele
Suomen Viron-instituutti